

Asia: VN/238/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi elatustukilain, lapsen elatuksesta annetun lain sekä tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta

Elatustukilaki

Ovatko elatustukilain 11–12 §:t perusteluineen selkeät?

-

Onko elatustukilain 13 a §:n sisältö perusteluineen selkeä?

-

Onko elatustukilain 34 §:n sisältö perusteluineen selkeä?

-

Onko elatustukilain 36 §:n sisältö perusteluineen selkeä?

-

Laki lapsen elatuksesta

Onko lapsen elatuksesta annetun lain 8 d §:n sisältö perusteluineen selkeä?

Säännös on Varsinais-Suomen hyvinvointialueen näkemyksen mukaan selkeä ja selventää lastenvalvojan tiedonsaantioikeutta elatusasioissa.

Onko lapsen elatuksesta annetun lain 13 a §:n sisältö perusteluineen selkeä?

Varsinais-Suomen hyvinvointialueen näkemyksen mukaan säännöksestä tulisi selkeästi käydä ilmi, että hyvinvointialueen ajama elatusapukanne on viimesijainen keino, mikäli edellytyksiä elatussopimuksen muuttamiseen ei sopimusteitse ole eikä lapsen 5§:n mukainen edustaja perustellusta syystä aja kannetta elatusavun muuttamiseksi. Säännöksestä tulisi myös käydä ilmi, että elatusapukanteen ajaminen on hyvinvointialueen harkinnassa eikä lapsen elatusvelvollinen vanhempi tai lapsen edustaja voi vaatia hyvinvointialueelta elatusapukanteen nostamista.

Onko lapsen elatuksesta annetun lain 13 b §:n sisältö perusteluineen selkeä?

Perustelujen mukaan osana selvittämis- ja toimimisvelvollisuuttaan hyvinvointialue olisi ensisijaisesti yhteydessä elatusvelvolliseen. Lastenvalvoja voi elatusvelvollisen vanhemman tulorekisteritiedot tarkastamalla arvioida, onko elatusvelvollisen taloudellinen tilanne muuttunut siten, että hänen elatuskykynsä ei ole enää puutteellinen tai elatusapumaksu on liian suuri ja olla yhteydessä elatusvelvolliseen vanhempaan. Varsinais-Suomen hyvinvointialueen näkemyksen mukaan selkeyden vuoksi tulisi myös säätää/ täsmentää joko laissa tai ministeriön hyvinvointialueelle antamassa ohjeistuksessa, tuleeko sosiaalihuollon asiakkuus elatusasiassa vireille jo Kansaneläkelaitoksen ilmoituksen perusteella ja mihin mahdolliset asiakastiedot tallennetaan ja ovatko ne asianosaisjulkisia viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 11§:n mukaisesti jo tässä vaiheessa. Tällä hetkellä sosiaalihuollon asiakkaana elatusasiassa on lapsi ja tiedot tallennetaan lapsen asiakasasiakirjoihin. Mikäli tässä vaiheessa asiakkaana on vain elatusvelvollinen vanhempi, onko hän yksin sosiaalihuollon asiakas ja tiedot tallennetaan hänen asiakasasiakirjoihin?

Onko lapsen elatuksesta annetun lain 17 §:n sisältö perusteluineen selkeä?

Varsinais-Suomen hyvinvointialueen näkemyksen mukaan säännös perusteluineen on selkeä.

Lapsen elatuksesta annetun lain mukaan elatusavun suuruus määritellään lapsen yksilöllisen elatuksen tarpeen perusteella, mutta vanhemmat vastaavat lapsensa elatuksesta kykynsä mukaan. Hallituksen esitykseen liittyvän palautteen ohella palautetta toivotaan myös kysymykseen siitä, tulisiko säätää vanhempien vahvemmassa velvoitteesta arvioida lapsen elatuksen tarvetta ja omaa elatuskykyään säännöllisesti, sekä, tähän liittyen, vanhemman velvollisuudesta ryhtyä toimiin elatusavun määrän tarkistamiseksi, jos tarve tarkistamiseen ilmenee. Jos kyllä, niin miten asiasta tulisi säätää?

-

Tulotietojärjestelmästä annettu laki

Onko tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n sisältö perusteluineen selkeä?

-

Lausunnonantajan lausunto

Lausuntonne esityksen vaikutusarvioinneista.

Varsinais-Suomen hyvinvointialueella elatussopimukset on vahvistettu oikeusministeriön joulukuussa 2024 antaman ohjauskirjeen jälkeen pääsääntöisesti korkeintaan vuoden pituisina, mikäli elatusvelvollisen vanhemman elatuskyky on puutteellinen esimerkiksi työttömyydestä tai lomautuksesta johtuvasta tilapäiseksi arvioidusta syystä. Elatusvelvollinen vanhempi ohjeistetaan myös ottamaan yhteyttä, mikäli hänen taloudellinen tilanteensa muuttuu ennen voimassa olevan sopimuksen päättymistä. Näiltä osin Kansaneläkelaitoksen ilmoitus ja hyvinvointialueen toimintavelvollisuus ei merkittävästi lisänne lastenvalvojan työtä.

Varsinais-Suomen hyvinvointialueella on ollut jonkin verran tilanteita, joissa lapsen/ lasten kanssa asuva vanhempi saa toimeentulotukea ja ns. etävanhemmalla on elatuskykyä kattamaan lapsen/lasten elatuksen tarve. Näissä tilanteissa vanhemmat ovat kuitenkin voineet haluta sopia

lapsen elatuksen tarpeeseen nähden riittämättömästä elatusavusta. Lapsen elatuksesta annetun lain 8§:n 2 momentin mukaan lastenvalvoja voi jättää sopimuksen vahvistamatta, mikäli katsoo, että vanhempien välinen sopimus ei ole kohtuullinen huomioiden lapsen oikeus riittävään elatukseen ja vanhempien maksukyky ja ohjeistaa vanhempia hakemaan ratkaisua elatusasiassa tuomioistuimesta. Näissä tilanteissa Varsinais-Suomen hyvinvointialue arvio, että hallituksen esityksen mukainen hyvinvointialueen nostama kanne elatusasiassa on jossain tilanteissa perusteltu. Edellytyksenä hyvinvointialueen nostamalle elatusapukanteelle tulisi Varsinais-Suomen hyvinvointialueen näkemyksen mukaan olla se, että lapsen toinen vanhempi ei perustelluksi arvioidusta syystä (kielivaikeudet, väkivallan uhka tms.) itse voi edustaa lasta elatusasiassa tuomioistuimessa.

Vastaavasti mikäli lapsen elatusapu on elatusvelvollisen vanhemman elatuskykyyn nähden liian suuri ja vanhemmat eivät pääse sopimukseen elatusavun muuttamisesta, voi olla perusteita sille, että hyvinvointialue nostaa elatusapukanteen elatusavun alentamiseksi. Myös näissä tilanteissa Varsinais-Suomen hyvinvointialueen näkemyksen mukaan hyvinvointialueen nostaman elatusapukanteen tulisi olla viimesijainen keino ja tulla kysymykseen ainoastaan, mikäli elatusapua maksavan vanhemman ei perustellusta syystä voida katsoa olevan itse velvollinen hakemaan elatusavun muutosta tuomioistuimesta.

Elatusapukanteessa pitää esittää perusteltu elatusapuvaatimus. Mikäli molemmat vanhemmat ovat passiivisia lastenvalvojan yhteydenoton jälkeen, vanhempien maksukyvystä on haastavaa saada selvitystä pelkästään tulorekisteri- ja kelatietojen perusteella. Myös lapsen elatuksen tarpeesta on haastavaa saada selvitystä ilman lähivanhemman myötävaikutusta. Toivomme selkeää ohjeistusta siitä, miten tällaisessa tilanteessa lastenvalvojan tulisi toimia.

Lakiesityksen toimintavelvollisuus lisää Varsinais-Suomen hyvinvointialueen näkemyksen mukaan jonkin verran lastenvalvojan työtä. Mikäli ensivaiheessa ollaan yhteydessä elatusvelvolliseen vanhempaan ja tämän jälkeen vasta tarvittaessa varataan aika molemmille vanhemmille elatusavun tarkistusta varten, tarkoittaa se vähintään kahta asiointia lastenvalvojan luona elatusasiassa.

Elatusapukanteen ajaminen lapsen puolesta tuomioistuimessa edellyttää Varsinais-Suomen hyvinvointialueen näkemyksen mukaan lisäkoulutusta lastenvalvojille.

Onko teillä täydennettävää esityksen nykytilan kuvaukseen tai muuhun tekstiin?

-

Muut kommenttinne koskien esitystä.

-

Railamaa Jaana

Varsinais-Suomen hyvinvointialue - Sote-palvelut, perheoikeudellisten
palvelujen päällikkö Raimo Nurminen